

G7

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

ЛІДЕРСТВО ЯПОНІЇ В G7

МОЖЛИВОСТІ, ПРІОРИТЕТИ,
ДИЛЕМИ

ПОЛІЩУК АНАСТАСІЯ

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ЛІДЕРСТВО ЯПОНІЇ В G-7: МОЖЛИВОСТІ, ПРІОРИТЕТИ, ДИЛЕМИ

Аналітичне дослідження програми Світ Ради зовнішньої політики
«Українська призма» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Авторка:

Поліщук Анастасія,
асоційована експертка програми Світ,
Рада зовнішньої політики «Українська призма»

Редактор:

Надія Бурейко,
Рада зовнішньої політики «Українська призма»

.

ЗМІСТ

Вступ	4
Інтереси та можливості	6
Пріоритети	9
Дилеми	21
Україна: Напрями співпраці	25

Вступ

19-21 травня місто Хірошіма, батьківщина чинного прем'єр-міністра Японії Фуміо Кішіди, приймало саміт «Великої сімки»¹. Вибір місця проведення зустрічі лідерів G-7 не був випадковим. Історичні пам'ятки та атмосфера Хірошіми, нагадуючи про трагедію ядерного бомбардування під час Другої світової війни, водночас мали на меті підкреслити відданість Японії цінностям миру. Адже на тлі російської агресії проти України саме захист миру та світового порядку, заснованого на верховенстві права, став центральною темою для обговорень на саміті.

Таблиця 1. Саміти G-7 (G-8), проведені в Японії

Рік та місце проведення	Прем'єр-міністр	Головні теми
1979, Токіо	Масайоші Охіра	зниження споживання/імпорту енергоносіїв на тлі нафтових криз, діалог щодо розв'язання проблеми економічного розриву між Півднем і Північчю
1986, Токіо	Ясухіро Накасоне	посилення глобального економічного співробітництва та створення додаткових механізмів з цією метою
1993, Токіо	Кіічі Міязава	засудження виходу КНДР із ДНЯЗ, заклик пострадянських країн до ядерного роззброєння, підтримка та співробітництво з проведення реформ із пострадянськими країнами
2000, Кюшю/Окінава	Йошіро Морі	наголос на ролі ІТ-сектору в XXI столітті, ухвалення «Окінавського статуту з глобального інформаційного суспільства»
2008, Хоккайдо, озеро Тояко	Ясуо Фукуда	дискусії щодо встановлення глобальних цілей для зменшення викидів до 2050 року для боротьби зі зміною клімату
20016, Ісе-Шіма	Шіндзо Абе	обговорення ризиків економічної рецесії, наголос на стратегії «трьох стріл»

Table: Таблиця складена авторкою на основі "Nana nen buri G7 nihon kaisai. Keisanshō wa dō torikumu" 7年ぶりG7日本開催 経産省はどう取り組む, METI Journal Online, 8 грудня 2022, <https://journal.meti.go.jp/p/24656/>; Suzuki Hitoshi 鈴木均, "Nihon wa G-7 samitto de ima made nani ni kōken shitekitaka" 日本はG7サミットで今まで何に貢献してきたか, Toyo Keizai Online 東洋経済オンライン, 19 березня, 2023. • Source: Nana nen buri G7 nihon kaisai. Keisanshō wa dō torikumu • Created with Datawrapper

¹ Сайт саміту: G7広島サミット2023 G7 Hiroshima Summit 2023, Ministry of Foreign Affairs of Japan, <https://www.g7hiroshima.go.jp/>.

Однак це не єдиний виклик, до якого приймаюча країна планувала повернути увагу. Інші нагальні питання стосувалися енергетичної та продовольчої безпеки, регіональної безпеки, зокрема, в Індо-Тихоокеанському регіоні, скорочення та нерозповсюдження ядерних озброєнь, економічної безпеки та таких глобальних викликів, як зміна клімату, охорона здоров'я та економічний розвиток. Ці теми представляють провідні напрями діяльності, на яких Токіо зосередилось не лише на Хірошімському саміті, а і повертатиме увагу впродовж усього року, зокрема, під час міністерських зустрічей G-7, які триватимуть до грудня 2023².

Очолюючи всьоме G-7 (таблиця 1), Японії не вперше доведеться брати ініціативу з обговорення та розв'язання вищенаведених питань. Однак масштаб викликів, які наразі постали перед світом і державами «Великої сімки», вимагає від Японії новаторських ідей і майстерної дипломатії.

Це дослідження має на меті розглянути можливості, які відкриваються перед Японією завдяки її головуванню в G-7. Також у рамках дослідження планується визначити пріоритетні для токійського уряду напрямки роботи та проаналізувати труднощі, пов'язані з їхньою реалізацією. Спираючись на отримані результати, робота прагне окреслити можливі сфери для поглиблення співпраці між Японією та Україною на тлі лідерства першої в рамках «Великої сімки».

З огляду на вищезазначену мету, дослідження розпочинається з аналізу інтересів і перспектив Японії у якості голови G-7, зосереджуючись опісля на основних цілях Токіо та на дилемах, які можуть виникнути на шляху до їх досягнення. Завершальна частина пропонує шляхи співпраці, на які Україні варто звернути увагу, зокрема, з огляду на лідерські позиції Японії у «Великій сімці».

Важливість цієї роботи полягає у визначенні напрямків співробітництва, на яких Україні варто зосередитися під час головування Японії в G-7. Окрім того, вивчення пріоритетів Токіо та шляхів вирішення проблемних питань слугує дидактичним матеріалом для формулювання власних національних інтересів і цілей Києвом. Нарешті, усвідомлення того, як Японія бачить свою місію у якості голови «Великої сімки», сприяє кращому розумінню способів для підвищення міжнародних репутаційних вигод та залучення Глобального Півдня до підтримки України в протистоянні російській агресії.

² “Kankei kakuryō kaigō” 関係閣僚会合, G7広島サミット2023 G7 Hiroshima Summit 2023, Ministry of Foreign Affairs of Japan, <https://www.g7hiroshima.go.jp/ministerialmeetings/>.

Інтереси та можливості

Попри зменшення економічної ваги у світовій економіці³ та відсутність інституційних структур, «Велика сімка» залишається дієвим майданчиком для переговорів і нарад між впливовими державами. До того ж на відміну від інших платформ, як-от G-20, члени G-7 наразі об'єднані спільними цінностями та не мають значних ідеологічних розбіжностей. Тому головування Японії у «Великій сімці» дає унікальну нагоду Токіо зосередити увагу не лише на колективних, а і національних інтересах, продемонструвати свій дипломатичний та економічний потенціал та покращити міжнародний імідж Японії. Серед основних можливостей, які відкриваються перед токійським урядом під час очільництва G-7, можна виокремити такі:

- репутаційну вигоду та зміцнення лідерських позицій у світі;
- залучення держав Глобального Півдня до діалогу та прийняття рішень на глобальному рівні;
- привернення уваги до посилення Китаю та регіональної безпеки в Індо-Тихоокеанському регіоні;
- зміцнення зв'язків між Японією та Європою/НАТО;
- легітимізація домашнього порядку денного через схвалення інших членів G-7.

Репутаційна вигода та зміцнення лідерських позицій у світі. Упродовж усього післявоєнного періоду Японія часто сприймалась як політично пасивна держава, яка використовує міжнародний порядок для власного економічного розвитку. У 1991 під час війни у Перській затоці Токіо спромігся надати лише фінансову допомогу, за що отримав шквал критики на світовій арені⁴. Така реакція глобальної спільноти змусила Японію дещо переглянути свій підхід до зовнішньої політики. За останні 30 років японська зовнішня політика стала більш проактивною та всеосяжною. Вона зосереджується не лише на економічних, інфраструктурних та культурних аспектах, а дедалі частіше зачіпає і політичні та безпекові питання. Головування у «Великій сімці» надає Японії шанс продемонструвати свій лідерський потенціал і на практиці довести свою відданість цінностям миру. Це можливість показати усьому світу, що Токіо є відповідальним і повноцінним міжнародним гравцем, який, хоч і в конституційних межах, але докладає усіх зусиль разом з іншими світовими лідерами для підтримання міжнародного порядку та вирішення глобальних викликів.

Конституційні «пацифістські» обмеження, які попередньо заважали Японії постати у якості надійного партнера⁵, цього разу можуть зробити зовнішню політику Токіо більш привабливою, особливо для країн, що розвиваються. Варто також пам'ятати, що Японія є єдиним незахідним членом G-7. При цьому в історичній перспективі Японія постає як держава, якій вдалося зрівнятися і навіть обігнати Захід у соціально-економічному розвитку, зберігаючи при цьому свою унікальну ідентичність. Таким чином, Японія має

³ На держави G7, станом на 2022 рік, припадає 27% світового ВВП. "G7," World Economics, <https://www.worldeconomics.com/Regions/G7/>.

⁴ Tim Kelly, Nobuhiro Kubo, "Gulf war trauma began Japan's retreat from pacifism," *Reuters*, 20 грудня 2015, <https://www.reuters.com/article/us-japan-military-history-insight-idUSKBN0U300D20151220>.

⁵ Хоча після закінчення Холодної війни медіа регулярно сповіщають про те, що японський пацифізм мертвий, конституційні обмеження Японії, втілені у статті 9 японської конституції, принаймні на символічному рівні все ще залишаються суттєвим фактором у вибудові зовнішньої політики Японії.

нагоду посилити дипломатичні позиції та зміцнити свій імідж посередника між Глобальною Північчю та Глобальним Півднем.

Залучення держав Глобального Півдня до діалогу та прийняття рішень на глобальному рівні. Вищезгаданий імідж Японії дозволяє Токіо ефективно залучити держави Глобального Півдня до діалогу. На відміну від інших членів «Великої сімки», Японія не викликає асоціацій з колоніальним минулим у країн Глобального Півдня. «Азійськість» Токіо, автентичний досвід економічного зростання та довготривалі дружні зв'язки з країнами третього світу, особливо представниками Південно-Східної Азії, полегшують зміцнення довірливих відносин і створюють сприятливе середовище для політичного діалогу з Глобальним Півднем. Японія має унікальну можливість продемонструвати готовність розвинених держав дослухатися до потреб менш економічно розвинених країн.

Привернення уваги до зростання Китаю та регіональної безпеки в Індо-Тихоокеанському регіоні. Окрім глобальних питань та колективних інтересів, цьогорічний лідер G-7 зацікавлений у просуванні економічних і – чи не вперше в рамках G7 – безпекових національних інтересів. Це стосується, зокрема, забезпечення та розвитку «вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського простору (ІТР)⁶», наріжного каменя регіональної безпеки для токійського уряду. Залучення країн «Великої сімки» до безпекової архітектури ІТР та вищезгаданий діалог з такими країнами Глобального Півдня, як-от Індія та Індонезія, створює потужну платформу для обговорення чи не найбільш важливого для Японії зовнішньополітичного питання – зростання регіонального та глобального впливу Китаю. Попри відсутність монолітної політичної позиції держав-членів G-7 щодо Китаю та варіативність підходів до будування зв'язків з КНР серед регіональних акторів, цьогорічне головування в G-7 сприяє просуванню японського бачення архітектури безпеки в ІТР.

Зміцнення зв'язків між Японією та Європою/НАТО. Напружена безпекова ситуація навколо японських островів підштовхує Японію до більш активної співпраці з європейськими державами та НАТО. Оскільки Токіо вважає зміцнення союзницьких відносин зі Сполученими Штатами одним з основних шляхів гарантування національної безпеки Японії, розбудовування міжальянсної співпраці є логічним продовженням японської безпекової стратегії. Неодноразові заяви прем'єр-міністра Кішіди про те, що українське сьогодні може стати східноазійськими реаліями завтра⁷, та вищезгадане занепокоєння більш агресивним поведінням Китаю підштовхують Токіо до розширення безпекових зв'язків. Головування в G-7 надає Японії ще один майданчик для проведення діалогу з впливовими членами Північноатлантичного Альянсу та наголошення на взаємозалежності європейської та азійської безпеки.

Легітимізація домашнього порядку денного через схвалення інших членів G-7. Очолюючи уряд під час головування Японії в G-7, прем'єр-міністр Кішіда має можливість отримати міжнародне схвалення і таким чином легітимізувати внутрішньополітичні кроки в очах японського суспільства та міжнародної спільноти. Після гучних політичних скандалів та падіння підтримки уряду Кішіда отримав нагоду затьмарити домашні

⁶ “Free and Open Indo-Pacific,” Ministry of Foreign Affairs of Japan, 20 березня 2023, https://www.mofa.go.jp/policy/page25e_000278.html.

⁷ “Dai nihyaku juikkai kokkai ni okeru Kishida naikaku sōridaijin shisei hōshin enzetsu” 第211回国会における岸田内閣総理大臣施政方針演説, Jimintō 自民党, 23 січня 2023, <https://www.jimin.jp/news/policy/205048.html>.

політичні негаразди успішним проведенням саміту «Великої сімки» в Хірошімі.⁸ Наприклад, діючий уряд зацікавлений у схваленні міжнародною спільнотою спуску води з АЕС «Фукушіма-1» у Тихий океан попри критику з боку Китаю та Південної Кореї, а також опір місцевих рибалок⁹.

⁸ Хірошімський саміт і справді підняв рейтинг діючого уряду: після міжнародного заходу кабінет прем'єр-міністра Кішиди підтримують 56% населення (у порівнянні з 47% у квітні) за даними газети «Йоміурі» або 45% населення (у порівнянні з 36% у квітні) відповідно до опитування газети «Майнічі». “Kishida naikaku no shijiritsu 56%, samitto kōka de 9 pointo jōshō... Yomiuri yoronchōsa” 岸田内閣の支持率 56%、サミット効果で9ポイント上昇...読売世論調査, *Yomiuri Shimbun Online* 読売新聞オンライン, 21 травня 2023, <https://www.yomiuri.co.jp/election/yoron-chosa/20230521-OYT1T50112/>; “Kishida naikaku shijiritsu 45% zenkai kara 9 pointo jōshō Mainichi shimbun yoronchōsa” 岸田内閣支持率45% 前回から9ポイント上昇 毎日新聞世論調査, *Mainichi Shimbun* 毎日新聞, 21 травня 2023, <https://mainichi.jp/articles/20230521/k00/00m/010/120000c>.

⁹ Варто зауважити, що Японія не змогла досягти оптимального результату – безпосереднього схвалення власних дій усіма членами «Сімки», оскільки Німеччина виявилась проти. Однак міністри екології, енергетики та навколишнього середовища G-7 усе ж висловили опосередковану підтримку Токіо, погодившись із висновками МАГАТЕ про безпечність спуску води з «Фукушіма-1». “G7 Ministers Support IAEA Review of Fukushima’s Treated Water Release,” *The Japan News*, 18 квітня 2023, <https://japannews.yomiuri.co.jp/politics/politics-government/20230418-104185/>; “Japan seeks G-7 endorsement on discharge of Fukushima treated water,” *Kyodo News*, 22 лютого 2023, <https://english.kyodonews.net/news/2023/02/640d78de73d6-japan-seeks-g-7-endorsement-on-discharge-of-fukushima-treated-water.html>;

Пріоритети

Зважаючи на інтереси та можливості, які відкриваються перед Токіо, серед пріоритетних напрямів для Японії під час головування в G-7 можна виділити такі:

- підтримка України в протистоянні російській агресії;
- ядерна безпека;
- економічна безпека;
- безпека в Індо-Тихоокеанському регіоні;
- залучення Глобального Півдня та вирішення глобальних викликів.

ПРІОРИТЕТИ ГОЛОВУВАННЯ ЯПОНІЇ В G7

ядерна безпека

підтримка України в протистоянні російській агресії

економічна безпека

залучення Глобального Півдня та вирішення глобальних викликів

безпека в Індо-Тихоокеанському регіоні

Підтримка України в протистоянні російській агресії. Уряд Японії неодноразово обіцяв, що підтримка України буде пріоритетним напрямом роботи для «Великої сімки» у 2023 році¹⁰. Виділення додаткової фінансової допомоги сумою 5.5 млрд дол. США у лютому 2023 року, неанонсований візит прем'єр-міністра Кішіди до Києва 21 березня 2023 року та запрошення Президента України Володимира Зеленського на онлайн-саміт G-7 та Хірошімський саміт¹¹ свідчили про готовність Японії дотримуватися попередніх обіцянок. Оскільки питання щодо підтримки України фігурувало першим пунктом

¹⁰ Shinji Abe, Kazusa Yoda, "As G7 chair, Japan to focus on Ukraine, East Asian security," *The Japan News - by The Yomiuri Shimbun*, 8 січня 2023, <https://japannews.yomiuri.co.jp/politics/defense-security/20230108-82529/>.

¹¹ "Zerenski daitōryō, 'Nihon wa kokusai chitsujo no mamorite', G7 samitto ni onrain shusseki e Kishida shushō to kaidan" ゼレンスキー大統領「日本は国際秩序の守り手」、G7サミットにオンライン出席へ 岸田首相と会談, *The Sankei News*, 22 березня 2023, <https://www.sankei.com/article/20230322-PN3CJ5ON6BLFXJQNOYBNHH5L34/>.

комюніке¹² та стало предметом окремої заяви, виголошеної лідерами G-7¹³, «українська тематика» справді стала центральною на Хірошімському саміті. Цьому сприяло і несподіване відвідування Президентом України саміту «Великої Сімки» особисто, а не в онлайн-режимі.¹⁴

Хоча з огляду на конституційні обмеження Токіо не може очолити надання озброєнь Києву, підтримку України Японією можна розглянути через призму трьох складових:

1. надання різноманітної допомоги (окрім летальних озброєнь);
2. політична та дипломатична підтримка України на світовій арені;
3. ініціативи з післявоєнної відбудови України.

З початку повномасштабної російської агресії Японія надала Україні значну фінансову, гуманітарну та медичну допомогу, а також (що безпрецедентно для Токіо) нелетальне військове обладнання¹⁵. Хірошімський саміт продемонстрував рішучість Токіо продовжувати брати активну участь у діючих проєктах та ініціювати розширення інфраструктурної, фінансової та гуманітарної допомоги Києву, а також просувати введення нових санкцій та посилення контролю за їхнім дотриманням.¹⁶ Під час двосторонньої зустрічі між Зеленським і Кішидою в рамках саміту японський прем'єр-міністр пообіцяв прийняти на лікування у госпіталь Сил самооборони поранених українських військовослужбовців та передати 30 тисяч продовольчих пайків та 100 вантажівок та інших транспортних засобів для потреб ЗСУ.¹⁷

З точки зору політичного та дипломатичного сприяння варто виділити підтримку Японією української формули миру, запропонованої Володимиром Зеленським, та спроби Японії залучитися підтримкою країн Глобального Півдня. Саме тому замість демократичних лозунгів, які заважають недемократичним державам зайняти бік України, Японія ставить наголос на

- дотриманні таких принципів Статуту ООН, як повага до державного суверенітету та територіальної цілісності;
- мирному вирішенні конфліктів;
- засудженні односторонньої зміни статусу-кво;
- підтриманні вільного та відкритого міжнародного порядку, заснованого на

¹² “G7 Hiroshima Leaders’ Communiqué,” G7 Hiroshima Summit, Ministry of Foreign Affairs of Japan, 22 травня 2023, 40 с., <https://www.mofa.go.jp/files/100506878.pdf>.

¹³ “G7 Leaders’ Statement on Ukraine,” G7 Hiroshima Summit, Ministry of Foreign Affairs of Japan, 22 травня 2023, 6 с., <https://www.mofa.go.jp/files/100506474.pdf>.

¹⁴ Ярослав Прищеп, “Зеленський прибув на саміт G7 у Японію,” *Суспільне Новини*, 20 травня 2023, <https://susplne.media/481831-zelenskij-pribuv-na-samit-g7-u-aponiu/>.

¹⁵ “Response following Russia’s aggression against Ukraine,” Prime Minister’s Office of Japan, 28 лютого 2023, https://japan.kantei.go.jp/ongoingtopics/_00002.html.

¹⁶ Наприклад, на початку Хірошімського саміту лідери держав G-7 оголосили один за одним нові санкції проти РФ, спрямовані, зокрема, проти російського експорту алмазів, а також компаній, пов’язаних з російським енергетичним, металургійним, машинобудівним, оборонним, транспортним та фінансовим секторами. “G7 nations unveil new sanctions against Russia,” *Deutsche Welle*, 19 травня 2023, <https://www.dw.com/en/g7-nations-unveil-new-sanctions-against-russia/a-65673602>.

¹⁷ “Kishida shushō ukuraina ni 100 dai kibo no sharyō wo teikyō he”岸田首相 ウクライナに100台規模の車両を提供へ, *NHK*, 21 травня 2023, <https://www3.nhk.or.jp/news/html/20230521/k10014074211000.html>.

верховенстві права.¹⁸

Таке формулювання не лише відповідає інтересам самої Японії, яка стурбована діями КНР у регіоні, але й дає змогу уникнути розколу та створити ширшу міжнародну коаліцію на підтримку України з країнами Глобального Півдня. Японія визнає, що довгострокова підтримка України Заходом можлива лише за участі країн, що розвиваються. Минулорічні візити прем'єр-міністра Кішида до Індонезії, В'єтнаму і Таїланду¹⁹ та міністра закордонних справ Хаяші до Казахстану, Узбекистану і Монголії²⁰ стали початком японських зусиль у розбудові проукраїнської коаліції. Напередодні саміту в Хірошімі Кішида також відвідав Єгипет, Гану, Кенію та Мозамбик²¹. Продовжуючи політику залучення країн Глобального Півдня, цього року на саміт до Хірошіми Японія запросила, зокрема, Індію (голова G-20), Індонезію (голова ASEAN), В'єтнам (член ASEAN), Бразилію (представник Латинської Америки) – впливові держави, які займають нейтральну позицію та продовжують співпрацювати з Росією. Проведення зустрічей Володимира Зеленського з прем'єр-міністром Індії Нарендрою Моді та президентом Індонезії Джоко Відодо, які відбулися на полях Хірошімського саміту²², засвідчили відносний успіх японської політики та закріпили за Японією імідж миролюбної та відповідальної держави.²³ Однак те, що президент Бразилії Лула да Сілва не зустрівся з Володимиром Зеленським²⁴, може показувати обмеженість дипломатичних засобів, якими володіє Японія, для зміни зовнішньополітичної позиції деяких держав Глобального Півдня.

¹⁸ “G7 samitto gichōkoku kishakaiken” G 7 広島サミット 議長国記者会見, Prime Minister’s Office of Japan 首相官邸, 21 травня 2023, https://www.kantei.go.jp/jp/101_kishida/statement/2023/0521kaiken.html; “Nihon wa G7 & gurōbaru sausu to dō mukiau ka” 日本はG7 & グローバルサウスとどう向き合うか, 13 березня 2023, *Toyo Keizai Online* 東洋経済オンライン, <https://toyokeizai.net/articles/-/658451>.

¹⁹ “Kishida to visit Southeast Asia and Europe for talks on Ukraine war,” *The Japan Times*, 28 квітня 2022, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/04/28/national/kishida-asia-europe-visit/>.

²⁰ “Japan's top envoy to seek cooperation on response to Russia during visit to Central Asia,” *The Japan Times*, 28 квітня 2022, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/04/28/national/yoshimasa-hayashi-visit-central-asia/>.

²¹ Звісно, окрім протистояння Росії, Японія також зацікавлена у протидії китайському впливу в країнах Глобального Півдня. Hiroyuki Umemoto, Ryoji Fukazawa, “Japan PM Fumio Kishida Wraps Up Visit to Africa,” *The Japan News*, 5 травня 2023, <https://japannews.yomiuri.co.jp/politics/politics-government/20230505-107876/>; Rieko Miki, “Japan's Kishida plans Africa trip to woo Global South ahead of G-7,” *Nikkei Asia*, 12 квітня 2023, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Japan-s-Kishida-plans-Africa-trip-to-woo-Global-South-ahead-of-G-7>.

²² Детально про зустріч Зеленського з прем'єр-міністром Індії див., наприклад, Simone McCarthy, “Ukraine’s Zelensky and India’s Modi hold first face-to-face since Russian invasion,” *CNN*, 20 травня 2023, <https://edition.cnn.com/2023/05/20/asia/zelensky-modi-meet-g7-japan-hiroshima-intl-hnk/index.html>; Jesse Johnson, “Zelenskyy meets Modi and G7 leaders after arriving in Hiroshima,” *The Japan Times*, 20 травня 2023, <https://www.japantimes.co.jp/news/2023/05/20/national/politics-diplomacy/zelenskyy-attend-g7-hiroshima-kishida/>. Детально про зустріч Зеленського з президентом Індонезії див., наприклад, President Jokowi to President Zelenskyy: Indonesia Continues to Support Peace in Ukraine, Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia, 21 травня 2023, <https://kemlu.go.id/portal/en/read/4763/berita/president-jokowi-to-president-zelenskyy-indonesia-continues-to-support-peace-in-ukraine>; “Zelenskyy holds talks with Indonesia's Joko,” *NHK World-Japan*, 21 травня 2023, https://www3.nhk.or.jp/nhkworld/en/news/20230521_17/.

²³ Варто зазначити, що присутність Японії в Раді Безпеки ООН у 2023-2024 рр. відкриває ширші дипломатичні можливості для Токіо сприяти підтримці України у світі. Водночас неспроможність РБ ООН ефективно функціонувати дає Японії шанс показати, що неформальні майданчики на кшталт G-7 завдяки схожим цінностям і здатності до переговорів здатні ухвалювати рішення та втілювати їх у життя.

²⁴ Звісно, існує ймовірність технічної помилки чи розбіжностей у розкладах обох лідерів. “Brazil's Lula says meeting fell through because Ukraine's Zelenskiy was late,” *Reuters*, 22 травня 2023, <https://www.reuters.com/world/brazils-lula-says-meeting-fell-through-because-ukraines-zelenskiy-was-late-2023-05-22/>.

Піл час Хірошімського саміту Україні вдалося провести переговори не лише з лідерами Глобального Півдня, а й із власне представниками держав-членів G-7. У більшості випадків політики ще раз засвідчили свою відданість санкційному режиму проти РФ і протидії російській агресії. Володимир Зеленський також вперше зустрівся з президентом Республіки Корея Юн Сок Йолем, який пообіцяв продовжувати підтримувати Україну та надати більше нелетальної допомоги, зокрема, обладнання для розмінування та аварійно-рятувальні транспортні засоби.²⁵ Однак не обійшлося і без гучних новин: саме на саміті G-7 президент США Джо Байден оголосив, що Вашингтон дозволяє передачу Україні сучасних винищувачів, включно з F-16, та готовий навчати українських пілотів ними управляти.²⁶ Хоча заява американського лідера не є результатом дипломатичних зусиль Японії, офіційне приєднання США до програми тренування українських пілотів на багатосторонньому заході надає словам Байдена більшої значущості та сприяє покращенню репутації Токіо як вправного посередника.

Зважаючи на попередній досвід Японії з подолання наслідків стихійних лих, а також міжнародну активну участь у відбудові поствоєнних країн, Токіо займає лідерську позицію з післявоєнної реконструкції України. Ще у листопаді 2022 року Японія та Україна разом з Камбоджею, колись найбільш замінованою у світі країною, заснували проєкт у сфері розмінування, розпочавши з навчання українських саперів на камбоджійських полігонах у січні цього року. Цей проєкт є провісником іншої допомоги, як-от надання міношукачів ALIS, постачання вантажівок із кранами у межах проєкту технічної допомоги, а також додаткової техніки для розмінування, яку Японська агенція з міжнародного розвитку (Japan International Cooperation Agency – JICA) планує надати ДСНС у поточному році²⁷. Також варто згадати гуманітарну та інфраструктурну допомогу Токіо, спрямовану на швидке відбудування України навіть в умовах війни. Окрім того, напередодні Хірошімського саміту японський уряд створив новий комітет, який розглядатиме заходи з надання Україні допомоги для відновлення та реконструкції та який сприятиме залучення як державного, так і приватного сектору до проєктів з відбудови.²⁸

Головування в G-7 надає Японії можливість не лише започатковувати та ініціювати проєкти, на кшталт вищезгаданих. Завдяки лідерству в G-7, Японія просуває своє бачення умов, на яких повинна відбуватися середньо- та довгострокова реконструкція України, серед яких:

- українське «авторство» процесу відбудови;
- вироблення спільного бачення та координація дій між державами, інституціями та підприємствами, залученими до реконструкції;
- гарантування прозорості та чесності відповідно до міжнародних норм і

²⁵ “Yoon pledges support for Ukraine at G7 Summit after meeting with Zelensky,” *KOREA PRO*, 22 травня 2023, <https://koreapro.org/2023/05/yoon-pledges-support-for-ukraine-at-g7-summit-after-meeting-with-zelensky/>.

²⁶ Aamer Madhani, Lolita C. Baldor, “Biden’s shift on F-16s for Ukraine came after months of internal debate,” *The Associated Press*, 23 травня 2023, <https://apnews.com/article/biden-ukraine-f16-decision-russia-64538af7c10489d7c2243dadbad31008>; Lara Seligman, “‘Big step’: U.S. joins major effort to train Ukrainian pilots on F-16s, other jets,” *POLITICO*, 19 травня 2023, <https://www.politico.com/news/2023/05/19/fighter-jets-ukraine-biden-00097846>.

²⁷ “Strengthening Ukraine's capacity in Humanitarian Demining,” Japan International Cooperation Agency, 24 січня 2023, <https://www.jica.go.jp/ukraine/english/office/topics/230124.html>.

²⁸ “Kishida shushō ukuraina ni 100 dai kibo no sharyō wo teikyō he” 岸田首相 ウクライナに100台規模の車両を提供へ.

стандартів;

- створення відповідних механізмів для залучення світової спільноти, зокрема держав-членів ЄС²⁹.

Зважаючи на свою лідерську роль у «Великій сімці» та дипломатичний потенціал у якості посередника між різними групами держав та міжнародних організацій, Японія може стати ключовим координатором процесу післявоєнної відбудови в Україні.

Ядерна безпека. Вибір міста Хірошіма для проведення цьогорічного саміту G-7 говорить сам за себе про пріоритетність питань ядерної безпеки для Японії. Ці питання можна загалом розділити на дві основні підгрупи:

- проблеми скорочення ядерних озброєнь та ядерне роззброєння;
- засудження російського ядерного шантажу.

Єдина країна у світі, яка пережила ядерні бомбардування, маючи досвід техногенної катастрофи на АЕС та оточена трьома ядерними державами, Японія має потужні антиядерні настрої. Прагнення прем'єр-міністра Японії, народженого в Хірошімі, просувати бачення «світу без ядерної зброї³⁰» та закликати держави світу та «Великої сімки» до ядерного роззброєння знаходить відгук та підтримку серед багатьох японців. Однак ідеалістичні японські погляди на без'ядерний світ навряд чи наразі поділяються іншими учасниками «Великої сімки» або можуть бути втілені незабаром на практиці.

Розуміючи ідеалістичність вищенаведеної риторики, Японія та інші держави G-7 зголосились на більш реалістичних кроках, як-от дотримання режиму нерозповсюдження ядерної зброї, а також засудили російські погрози нанесення ядерного удару або спричинення ядерної катастрофи. Лідери «Великої Сімки» також закликали Північну Корею до ядерного роззброєння, Іран – до припинення розробки ядерної зброї та висловили занепокоєння стрімким нарощуванням КНР власного ядерного арсеналу.³¹ Японія навряд чи може запропонувати практичні кроки для боротьби з російською ядерною загрозою та порушеннями принципів ядерної безпеки загалом. Усе ж Токіо вбачає своїм пріоритетом просувати антиядерну риторіку, втілену у Хірошімському плані дій авторства Кішіди, для того, щоб Нагасакі залишилося «останнім місцем, яке зазнало атомного бомбардування³²».

Економічна безпека. З огляду на традиційно важливу роль економічної складової в зовнішній політиці Японії Токіо надає провідну роль питанням економічної безпеки. Щоправда, зважаючи на китайську політику економічного примусу, логістичні проблеми під час пандемії COVID-19 та наслідки російської агресії проти України, за словами

²⁹ “International Expert Conference on the Recovery, Reconstruction and Modernisation of Ukraine Video Message by Japanese Prime Minister Kishida Fumio,” Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2 с., <https://www.mofa.go.jp/mofaj/files/100411671.pdf>.

³⁰ “Kishida shushō, ‘Kaku naki sekai, G7 samitto de hasshin’” 岸田首相「核なき世界、G7サミットで発信」, *Nihon Keizai Shimbun* 日本経済新聞, 4 квітня 2023, <https://www.nikkei.com/article/DGXZQOUA040R50U3A400C2000000/>.

³¹ “G7 Leaders’ Hiroshima Vision on Nuclear Disarmament,” G7 Hiroshima Summit, Ministry of Foreign Affairs of Japan, 22 травня 2023, 4 с., <https://www.mofa.go.jp/files/100506518.pdf>.

³² “G7 samitto de rainichiji beidaitōryō no nagasaki hōmon o yōsei Nagasaki shichō” G 7 広島サミットで来日時米大統領の長崎訪問を要請 長崎市長, *NHK*, 5 січня 2023, <https://www3.nhk.or.jp/lnews/nagasaki/20230105/5030016908.html>; “General Debate Speech by Prime Minister Kishida Fumio at the Tenth Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT),” Prime Minister’s Office of Japan, 1 серпня 2022, https://japan.kantei.go.jp/101_kishida/statement/202208/_00001.html.

міністра економіки Нішімури³³, Японії довелося внести корективи та засвоїти три основні уроки. По-перше, попри завершення Холодної війни авторитаризм не зник, а залучення їх до світового ринку сприяло легітимізації авторитарних режимів. По-друге, завдяки доступу до вільного ринку та технологічному розвитку авторитарні держави отримали змогу посилити свій дипломатичний вплив та провести військову модернізацію, створюючи нові загрози. По-третє, економічна взаємозалежність не гарантує економічну безпеку та мир, а навпаки може бути використана як зброя. Спираючись на вищенаведене, першочерговими аспектами економічної безпеки з точки зору Японії є такі:

- посилення експортного контролю, особливо щодо критично важливих технологій виробництва напівпровідників, біотехнологій, систем штучного інтелекту та технологій для квантових обчислень;
- протидія економічному примусу, зокрема, через диверсифікацію джерел постачання та розвиток співробітництва з країнами-однодумцями;
- забезпечення стійких ланцюгів постачання, наприклад, через «френд-шорінг», вибудовування та зміцнення ланцюгів постачання з дружніми країнами для уникнення зовнішнього політичного тиску.

Саміт G-7 надає потужний майданчик для Токіо просувати своє трактування економічної безпеки та сприяти співпраці між державами-членами «Сімки». Хоча і поза межами G-7 Японія вже почала робити практичні кроки у вищезазначених напрямках, особливо у напрямі посилення експортного контролю. Так, у січні 2023 року Японія (разом із Нідерландами) приєдналась до Сполучених Штатів Америки в обмеженні експорту високотехнологічного обладнання для створення мікросхем³⁴.

Японія також здійснює кроки для забезпечення більш надійних поставок високотехнологічних компонентів, як-от напівпровідників, та критичної сировини. Прагнучи відродити напівпровідникову промисловість, Токіо будує разом з тайванською компанією Taiwan Semiconductor Manufacturing Company завод із виробництва напівпровідників на території Японії, який заплановано відкрити у 2024 році³⁵. Уряд також заохочує через власні японські ініціативи у напівпровідниковій промисловості. Завдяки цьому вісім провідних японських компаній, включаючи таких економічних гігантів, як Sony та Toyota, створили нове підприємство Rapidus для вітчизняного виробництва мікросхем наступного покоління³⁶.

Що стосується вибудовування стійких ланцюгів постачання, то увага Японії та інших розвинених країн насамперед спрямована на доступ до критично важливої сировини та гарантування енергетичної та продовольчої безпеки. З огляду на це у 2022

³³ “Building a New Order after Overcoming an Illusion,” Address by H. E. Nishimura Yasutoshi, Minister of Economy, Trade, and Industry of Japan, to the Center for Strategic and International Studies, Center for Strategic and International Studies, 5 січня 2023, https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2023-01/230105_Address_Nishimura_0.pdf?VersionId=sVO6pgYvJ5g4S8rvnA98NY049NJZcMX3, p. 2-3.

³⁴ Alexandra Alper, David Shepardson, “U.S. official acknowledges Japan, Netherlands deal to curb chipmaking exports to China,” *Reuters*, 1 лютого 2023, <https://jp.reuters.com/article/usa-china-chips-idCAKBN2UB2BR>.

³⁵ “Building a New Order after Overcoming an Illusion,” p.5.

³⁶ “Toyota, soni nado kokunai hassha shusshi Sentan handōtai no kokusanka e shinkaisha” トヨタ・ソニーなど国内8社出資 先端半導体の国産化へ新会社, *NHK*, 10 листопада 2023, <https://www3.nhk.or.jp/news/html/20221110/k10013886691000.html>.

році Токіо приєдналося до Партнерства з безпеки мінеральних ресурсів (MSP)³⁷ та розпочало діалог з енергетичної безпеки з Вашингтоном. Звісно, більшість угод та платформ для забезпечення стабільних ланцюгів постачання, в яких зацікавлена Японія, передбачають співробітництво з країнами-однорідцями, до яких належать держави-члени G-7.

З метою тіснішої співпраці з дружніми країнами Японія робить політичні та економічні кроки, які ще 20-30 років тому було би складно уявити. Це демонструє запровадження у липні 2022 року економічного формату зустрічей «2+2» між очільниками зовнішньополітичних та торговельних відомств Японії та США³⁸, колись запеклими економічними суперниками.

Окрім того, Японія зацікавлена у більш активній роботі «Великої сімки» над кібербезпекою промислових систем управління в Індо-Тихоокеанському регіоні для запобігання промислому шпигунству та сприяння стійким економічним зв'язкам³⁹.

Немає сумнівів, що вищезазначені настрої Токіо та інших держав G-7 мотивовані, між іншим, агресивними економічними діями та політикою економічного примусу з боку Пекіну. Створена на цьогорічному травневому саміті Координаційна платформа G7 з економічного примусу⁴⁰ хоча і має на меті протидіяти економічному примусу загалом, насамперед спрямована проти китайської економічної стратегії.

Безпека в Індо-Тихоокеанському регіоні. Японія прагне використати головування в G-7 як ще одну можливість для розгляду безпекових питань Індо-Тихоокеанського регіону та наголосу на взаємозалежності європейської та східноазійської систем безпеки. Окрім проукраїнської коаліції, Токіо важливо створити також спільний фронт для стримування Китаю та швидкого реагування у випадку збройного конфлікту навколо Тайваню. З огляду на це Японія намагається наблизити свої стандарти безпеки до європейських, що простежується в нещодавно оновлених Стратегії національної безпеки, Стратегії національної оборони та Плані розвитку сил самооборони⁴¹ (наприклад, збільшити свій оборонний бюджет до 2% ВВП до 2027 року⁴², що відповідає стандартам НАТО). Токіо демонструє готовність бути відповідальним партнером, зокрема, в протистоянні російській агресії, очікуючи, що Європа буде таким же надійним союзником у випадку збройного протистояння в Східній Азії. Прагнення Токіо привернути увагу європейських країн до ІТР також відобразилося в дипломатичному

³⁷ Minerals Security Partnership (Media Note), U.S. Department of State, 14 червня 2022, <https://www.state.gov/minerals-security-partnership/>.

³⁸ Building a New Order after Overcoming an Illusion,” p.7.

³⁹ “New Plan for a ‘Free and Open Indo-Pacific (FOIP)’,” Ministry of Foreign Affairs of Japan, березень 2023, <https://www.mofa.go.jp/mofaj/files/100477660.pdf>.

⁴⁰ “G7 Leaders’ Statement on Economic Resilience and Economic Security,” G7 Hiroshima Summit, Ministry of Foreign Affairs of Japan, 22 травня 2023, 4 с., <https://www.mofa.go.jp/files/100506815.pdf>.

⁴¹ Усі три документи опубліковані на сайті Міністерства оборони Японії: “Kokka anzenhoshō senryaku” “Kokka bōei senryaku” “Bōeiryoku seibi keikaku” 「国家安全保障戦略」・「国家防衛戦略」・「防衛力整備計画」, Bōeishō Jieitai 防衛省・自衛隊, <https://www.mod.go.jp/j/policy/agenda/guideline/index.html>.

⁴² Kokka anzenhoshō senryaku 国家安全保障戦略, Bōeishō Jieitai 防衛省・自衛隊, https://www.mod.go.jp/j/policy/agenda/guideline/pdf/security_strategy.pdf, p. 19.

турне прем'єр-міністра Кішиди у січні 2023 року⁴³. У кожній із п'яти відвіданих країн – Франції, Італії, Британії, Канаді та США – японський голова уряду наголошував на необхідності вироблення спільної політики щодо Китаю та більшої залученості G-7 до регіональних багатосторонніх механізмів.

На додаток до цього японська стратегія безпеки заснована на концепті «вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону», в якому актори діють відповідно до норм міжнародного права⁴⁴. Заклик до верховенства права у «вільному та відкритому ІТР» перегукується з японським засудженням російської агресії та необхідністю відновлення «вільного та відкритого міжнародного порядку» невідповідно. Японія позиціонує себе як правову державу, яка бере на себе політичну відповідальність за дотримання існуючих норм та правил. Бажання сформулювати загальне розуміння щодо безпеки в регіоні відображається і в переліку держав, запрошених на травневий саміт⁴⁵: Індія та Австралія, члени Чотиристороннього діалогу з питань безпеки (QUAD), які до того ж мають протиріччя з Пекіном, В'єтнам та Індонезія, які втягнуті в територіальні суперечки в Південно-Китайському морі, а також сусідня Південна Корея, у чиїх відносинах з Японією нарешті настало потепління.

Варто зауважити, що через скасування візиту Джо Байдена до Австралії сіднейський саміт Чотиристороннього діалогу з питань безпеки (QUAD) було вирішено провести в межах зустрічі G-7.⁴⁶ Прагнення членів QUAD до «регіону, в якому всі країни та народи можуть вільно обирати способи співробітництва та торгівлі на основі партнерства, рівності і взаємоповаги⁴⁷», стало ще однією нагодою для Японії привернути увагу до безпеки в ІТР, зокрема у сфері розвитку сталої інфраструктури та комунікацій.

Залучення Глобального Півдня та вирішення глобальних викликів. Зважаючи на глобальні виклики, які стоять перед людством, а також питання збереження міжнародного порядку та відновлення миру, залучення Глобального Півдня до діалогу є ключовим для японського лідерства в G-7. Це, в першу чергу, простежується через список держав, запрошених до Хірошімського саміту, та їхнє міжнародне становище – Індія (голова G-20), Індонезія (голова ASEAN), В'єтнам (член ASEAN), Бразилія (представник Латинської Америки), Комори (голова Африканського Союзу) та Острови Кука (голова Форуму тихоокеанських островів)⁴⁸. Японський уряд усвідомлює, що ані вирішення глобальних викликів, ані довгострокова підтримка України в боротьбі проти

⁴³ Elaine Lies, Tim Kelly, "Japan's Kishida set to talk military buildup, chips on G7 tour," *Reuters*, 9 січня 2023, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/japans-kishida-set-talk-military-buildup-chips-g7-tour-2023-01-08/>.

⁴⁴ "New Plan for a 'Free and Open Indo-Pacific (FOIP)'."

⁴⁵ "G7 hiroshima samitto Kankoku, gōshū, indo nado hakkoku, kokusai nana kikan shōtai e" G7広島サミット 韓国、豪州、インドなど8カ国、国際7機関招待へ, *Asahi Shimbun Digital* 朝日新聞 *Digital*, 20 березня 2023, <https://www.asahi.com/articles/ASR3N6QKBR3NUTFK01J.html>.

⁴⁶ Rajeswari Pillai Rajagopalan, "Instead of Sydney, Quad Gathers in Hiroshima," *The Diplomat*, 24 травня 2023, <https://thediplomat.com/2023/05/instead-of-sydney-quad-gathers-in-hiroshima/>.

⁴⁷ "QUAD Leaders' Vision Statement – Enduring Partners for the Indo-Pacific," Prime Minister of Australia, 20 травня 2023, <https://www.pm.gov.au/media/quad-leaders-vision-statement-enduring-partners-indo-pacific>.

⁴⁸ "G7 hiroshima samitto Kankoku, gōshū, indo nado hakkoku, kokusai nana kikan shōtai e" G7広島サミット 韓国、豪州、インドなど8カ国、国際7機関招待へ.

російської агресії неможливі без участі Глобального Півдня.⁴⁹ На відміну від інших держав G-7, Японія здебільшого не пов'язана з негативною історичною пам'яттю в країнах, що розвиваються. Саме тому Токіо у якості лідера G-7 ставить за мету продемонструвати країнам Глобального Півдня готовність дослухатися до їхніх проблем, заохочуючи, а не примушуючи до співпраці.

До глобальних викликів, яким Японія приділяє першочергову увагу, входять такі:

- питання охорони здоров'я;
- протидія зміні клімату та адаптація до зміни клімату, енергетична безпека;
- реструктуризація боргу та фінансова допомога;
- забезпечення продовольчої безпеки.

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ, ЯКИМ ЯПОНІЯ ПРИДІЛЯЄ ПЕРШОЧЕРГОВУ УВАГУ

питання охорони здоров'я

протидія зміні клімату та адаптація до зміни клімату, енергетична безпека

реструктуризація боргу та фінансова допомога

забезпечення продовольчої безпеки

Японія вважається одним із лідерів у сфері охорони здоров'я. Зважаючи на труднощі, які постали перед світовою спільнотою у результаті пандемії коронавірусу, та поглиблення нерівності між Північчю та Півднем, японський досвід та діалог зі зростаючими, однак менш розвиненими економіками у цій царині є неоціненним внеском у гуманітарну безпеку. Японія вважає ключовими такі кроки:

- зміцнення глобальної системи охорони здоров'я, покращення готовності до надзвичайних ситуацій, спираючись на принципи PPR (prevention, preparedness, response) – профілактика, готовність, реагування та поглиблення співробітництва

⁴⁹ Про це повсякчас наголошував прем'єр-міністр Японії. Наприклад, у своєму виступі на прес-конференції він зауважив, що «якщо не прислухатися до голосів цих країн і народів та не продемонструвати співпрацю з широкого кола нагальних питань, яка зосереджуватиметься на людях і поцінуванні людської гідності та безпеки, то заклики на підтримку вільного та відкритого міжнародного порядку, заснованого на верховенстві права, виявляться порожнім звуком». Див. "G7 samitto gichōkoku kishakaiken" G 7 広島サミット 議長国記者会見, Prime Minister's Office of Japan 首相官邸.

- із фінансовим сектором;
- поширення загального охоплення послугами охорони здоров'я у постковідному світі;
- розробка та запровадження інноваційних технологій у сфері охорони здоров'я, включно із цифровими, та залучення країн із низьким та середнім рівнем доходу до їхнього виробництва.⁵⁰

Для того, щоб на практиці продемонструвати свої лідерські позиції, Японія заявила про намір виділити 7,5 млрд дол. США для зміцнення та модернізації глобальної системи охорони здоров'я, включно з 200 млн дол. США на підтримку роботи Глобального фонду інноваційних технологій у сфері охорони здоров'я.⁵¹

Питання охорони здоров'я безпосередньо пов'язані з ще одним глобальним викликом, до якого прикута увага Японії та «Великої сімки». Йдеться про протидію зміні клімату та адаптацію до зміни клімату. Окрім закликів ВООЗ вживати заходів з адаптації та пом'якшення наслідків кліматичних змін, енергетична незахищеність і залежність від викопних джерел змушує уряди держав-членів G-7 також зосередитися на питаннях енергетичної безпеки. Хоча Японія не виступає взірцем з декарбонізації економіки, Токіо акцентуватиме увагу на питаннях переходу до використання більш екологічно чистих ресурсів, оскільки в цьому насамперед зацікавлені країни Глобального Півдня. Зокрема, Японія демонструє готовність розширювати та поглиблювати вже існуючі механізми допомоги для країн, що розвиваються, роблячи особливий наголос на азійських економіках. Серед таких механізмів, зокрема, можна виділити Азійську спільноту нульових викидів (AZEC)⁵² та Партнерство зі справедливого енергетичного переходу, до якого попередньо долучилися Південна Африка та запрошені на Хірошімський саміт Індонезія та В'єтнам (Індія, яка також буде присутня на саміті, та Сенегал ведуть переговори про приєднання)⁵³. Використовуючи свою репутацію у сфері фінансової та економічної майстерності, Японії важливо взяти ініціативу із заохочення реформування багатосторонніх банків розвитку та залучення інвестицій для фінансування вже розроблених інфраструктурних проєктів з метою залучення інших країн до Партнерства та інших ініціатив. Такі кроки також сприяють позитивному іміджу Японії як передової країни, яка турбується не лише про довкілля, але і про розвиток менш розвинених партнерів.

З цим пов'язане і питання фінансової безпеки, зокрема реструктуризації боргу, яке Токіо активно просуває в рамках «Великої сімки»⁵⁴. Різке підвищення відсоткових ставок

⁵⁰ Fumio Kishida, "Human security and universal health coverage: Japan's vision for the G7 Hiroshima Summit," *The Lancet* 401, no. 10373 (28 січня 2023): 246-247, [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(23\)00014-4/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(23)00014-4/fulltext) (опубліковано 20 січня 2023).

⁵¹ "G7 samitto gichōkoku kishakaiken" G 7 広島サミット 議長国記者会見.

⁵² До AZEC входять Австралія, Бруней, В'єтнам, Індонезія, Камбоджа, Лаос, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Філіппіни та Японія. Див. "Asia Zero Emission Community (AZEC) Ministerial Meeting and AZEC Public-Private Investment Forum Held," Ministry of Economy, Trade and Industry, 6 березня 2023, https://www.meti.go.jp/english/press/2023/0306_002.html.

⁵³ Tamura Kentaro 田村 堅太郎, "G7 gichōkoku toshite nihon wa kokusaitekina torikumi o ken'in shiteikukoto ga dekiru ka" G7議長国として日本は国際的な取り組みをけん引していくことができるか, G7 Tokushū 2023 G7 特集 2023, Institute for Global Environmental Strategies, <https://www.iges.or.jp/en/projects/g7> (сторінка відвідана 2 квітня 2023).

⁵⁴ Sanhita Ambast, "G-7 must lead the way in relieving poor nations' debt distress," *Nikkei Asia*, 1 лютого 2023, <https://asia.nikkei.com/Opinion/G-7-must-lead-the-way-in-relieving-poor-nations-debt-distress>.

у США разом зі зростанням цін на імпорт продовольства та енергоносіїв, спричиненого пандемією та російською агресією проти України, посилюють борговий тягар для країн з низьким рівнем доходу. Використовуючи свій фінансовий хист, Японія докладає всіх зусиль для полегшення боргового тиску на країни Глобального Півдня, зокрема, ведучи переговори з міжнародними акторами, як-от Паризький клуб і МВФ. У випадку зі Шрі-Ланкою, яка переживає глибоку економічну кризу, Токіо прагне залучити КНР та Індію для реструктуризації державного боргу, запозичивши механізм реструктуризації боргу, запроваджений у рамках G-20 для швидкого подолання наслідків пандемії⁵⁵. Запрошуючи Китай до ініціатив, Японія водночас намагається допомогти багатьом урядам виплутатися з боргової пастки Пекіну, таким чином позиціонуючи себе як партнера, який допомагає, але не антагонізує інших.

Японія також зацікавлена у просуванні регіональних систем безпеки, наприклад, вже існуючої Чіангмайської багатосторонньої ініціативи, спрямованої на створення спільного валютного пулу для протидії кризам. Це свідчить про прагнення Токіо до створення регіонального механізму валютних свопів для підготовки до можливих фінансових криз та стихійних лих⁵⁶. Хоча інші держави-члени «Великої сімки» не є сторонами Чіангмайської угоди, Японія акцентує увагу на фінансовій безпеці азійських країн, що розвиваються, намагаючись заохотити до співпраці Індію, держави G-20 та АСЕАН.

Зміна клімату, нещодавня пандемія та російська агресія мають безпосередній вплив на світову продовольчу безпеку, підвищуючи ризик голоду в багатьох державах, що розвиваються, наприклад, у державах Африканського Рогу. З огляду на це, для Японії, як і для інших держав «Великої сімки», надзвичайно важливо вживати дій для мінімізації збитків від російського вторгнення в Україну для решти світу. Японія звертає першочергову увагу на заходи з продовження Чорноморської зернової ініціативи та європейських «шляхів солідарності» для експорту української сільськогосподарської продукції, а також на проекти з відновлення сільського господарства України. Японія зацікавлена у використанні свого дипломатичного потенціалу для координації зусиль донорів та міжнародних організацій, спрямованих на попередження та підготовку до продовольчих криз у країнах Глобального Півдня. На додаток до цього, підтримуючи принцип розбудови більш сталих систем сільського господарства, погоджений на Хірошімському саміті⁵⁷, Токіо може виступити лідером із впровадження агропромислових та високотехнологічних ініціатив у менш розвинених країнах.

Прагнення пришвидшити та покращити вже існуючі механізми з вирішення глобальних викликів прослідковуються і в діяльності Японії в рамках Партнерства заради глобальної інфраструктури та інвестицій (PGII). Токіо висловило свою готовність разом з іншими державами «Великої сімки» заохочувати інвестування приватного капіталу в інфраструктурні проекти в країнах Глобального Півдня для забезпечення

⁵⁵ “Japan, India, France launch negotiation process on Sri Lanka debt,” *Kyodo News*, 14 квітня 2023, <https://english.kyodonews.net/news/2023/04/3334e1f9c141-japan-india-france-launch-negotiation-process-on-sri-lanka-debt.html>.

⁵⁶ “Shizen saigai risuku e no kyōjinsei takameru torikumi o kyōka: ASEAN+3 de Kanda zaimukan” 自然災害リスクへの強靱性高める取り組みを強化 = ASEAN+3で財務官, *Reuters*, 26 січня 2023, <https://jp.reuters.com/article/asean3-kanda-idJPKBN2U506V>.

⁵⁷ “Hiroshima Action Statement for Resilient Global Food Security,” G7 Hiroshima Summit, Ministry of Foreign Affairs of Japan, 22 травня 2023, 6 с., <https://www.mofa.go.jp/files/100506873.pdf>.

сталого та інклюзивного розвитку.⁵⁸ Хоча Партнерство має глобальний характер, інфраструктурні проєкти, якими займається Японія⁵⁹, демонструють важливість для Токіо регіональної співпраці в межах ІТР.

⁵⁸ “Factsheet on the G7 Partnership for Global Infrastructure and Investment,” G7 Hiroshima Summit, Ministry of Foreign Affairs of Japan, 22 травня 2023, 13 с., <https://www.mofa.go.jp/files/100506918.pdf>.

⁵⁹ Японія займається проєктами в таких країнах, як Єгипет, Індія, Бангладеш, В’єтнам і Філіппіни. Див. “Outline of Japan’s flagship projects of the G7 PGII,” Side-event on the Partnership for Global Infrastructure and Investment at G7 Hiroshima Summit, Ministry of Foreign Affairs of Japan, 20 травня 2023, 5 с., <https://www.mofa.go.jp/files/100506933.pdf>.

Дилеми

Лідерство в G-7, незважаючи на широкі можливості, також ставить перед Японією ряд непростих дилем.

Формування спільного підходу держав G-7 до глобальних викликів, зокрема енергетичної безпеки. Завдання сформуванню спільного бачення розв'язання глобальних проблем, особливо у сфері захисту довкілля та енергетичної безпеки, видалось непростим для Токіо, оскільки політика Сполучених Штатів та Європейського Союзу щодо переходу до «зеленої» економіки суттєво відрізняється. Наприклад, ухвалення Вашингтоном у серпні 2022 року Закону про зниження інфляції, який передбачає субсидування виробництв для чистої енергетики, розміщених на території Сполучених Штатів, було сприйняте в ряді європейських столиць як протекціоністський крок⁶⁰. У відповідь ЄС представив власний промисловий план «Зелений курс», який ставить за мету залучення субсидій та декарбонізацію європейської економіки до 2050 року⁶¹. Більше того, Японія також має розбіжності з європейським та американським баченням боротьби зі зміною клімату, зокрема з питань вугільної енергетики, декарбонізації вугільної промисловості та ширшого застосування водню та аміаку для промислової декарбонізації⁶².

Незважаючи на протиріччя між державами, G-7 вдалося досягти консенсусу. Щоправда, за наполяганням Німеччини та Японії «Велика сімка» була вимушена підтримати інвестиції в газовий сектор та поставки скрапленого природного газу з огляду на енергетичну кризу. Також з огляду на інтереси господарки саміту держави не встановили кінцевого терміну для остаточної відмови від вугілля.⁶³ За результатами Хірошімського саміту можна стверджувати, що G-7 змогли узгодити між собою підходи не до декарбонізації, а до зменшення залежності від російських енергоносіїв.

Узгодження власної позиції щодо введення санкцій проти Росії попри участь у проєкті «Сахалін-2». Хоча Японія послідовно дотримується санкцій проти Росії, енергетична незахищеність спонукає Токіо залишатися в проєкті з розробки нафто-газових родовищ «Сахалін-2». Хоча Росія не є основним експортером енергоресурсів до Японії, «Сахалін-2», на думку японського уряду, є надзвичайно важливим, забезпечуючи 9% імпорту зрідженого природного газу до країни⁶⁴. Токіо також зацікавлене розпочати імпорт надлегкої нафти в рамках проєкту, яку держави G-7 вирішили звільнити від

⁶⁰ Laura Millan Lombrana, Akshat Rathi, “Competition From the US Is Forcing Europe to Up Its Green Game (2),” *Bloomberg Law*, 14 березня 2023, <https://news.bloomberglaw.com/international-trade/competition-from-the-us-is-forcing-europe-to-up-its-green-game-1>.

⁶¹ “Competition From the US Is Forcing Europe to Up Its Green Game (2).”

⁶² Tamura Kentaro 田村 堅太郎, “G7 gichōkoku toshite nihon wa kokusaitekina torikumi o ken'in shiteikukoto ga dekiru ka” G7議長国として日本は国際的な取り組みをけん引していくことができるか; Junko Horiuchi, “Focus: Japan's G-7 leadership role faces tests at decarbonization talks,” *Kyodo News*, 16 квітня 2023, <https://english.kyodonews.net/news/2023/04/062558d78633-focus-japans-g-7-leadership-role-faces-tests-at-decarbonization-talks.html>.

⁶³ “G7 Climate, Energy and Environment Ministers’ Communiqué, G7 Ministers’ Meeting on Climate, Energy and Environment in Sapporo was Held,” Ministry of Economy, Trade and Industry, 17 квітня 2023, https://www.meti.go.jp/english/press/2023/0417_002.html.

⁶⁴ Yuka Obayashi, Miho Uranaka, “Japan sounds out oil refiners on buying Russian oil from Sakhalin-2 -sources,” *Reuters*, 19 грудня 2023, <https://jp.reuters.com/article/ukraine-crisis-japan-sakhalin-idAFL4N3352GN>.

цінових обмежень, встановлених на експорт російської нафти⁶⁵. Попри досить м'яку позицію інших членів «Великої сімки», японська участь у «Сахалін-2» може ускладнити спроби Токіо сформувати об'єднану проукраїнську коаліцію з країнами Глобального Півдня та заохотити їх до введення санкцій проти Москви. Водночас неспроможність Токіо повністю відмовитись від російських енергоресурсів може бути привабливою для країн, що розвиваються, через прагматичне небажання останніх проґавити можливість купувати російське паливо за доступними цінами.

На Хірошімському саміті проєкт «Сахалін-2» не згадувався жодного разу. Зважаючи на вищезгадані труднощі у формулюванні спільного підходу до питань енергетичної безпеки, це може свідчити про те, що держави-члени G-7 поки що вирішили по можливості уникати суперечливих питань, до яких належить і «Сахалін-2».

Просування теми ядерного роззброєння попри спроби зміцнення гарантій розширеного ядерного стримування від США. Заклик прем'єр-міністра Кішіди до скорочення ядерних озброєнь та більш послідовного дотримання режиму нерозповсюдження ядерної зброї лунає на тлі прагнення Токіо посилити розширене ядерне стримування, яке гарантують Сполучені Штати у випадку нападу на Японію. У документах з національної безпеки, оновлених у грудні 2022 року, Японія висловлює занепокоєння нарощуванням Пекіном ядерного потенціалу, розвитком північнокорейської ядерної програми та російськими погрозами застосування ядерної зброї⁶⁶. З огляду на це Токіо прагне до більш надійної «ядерної парасольки» від США⁶⁷. Узгодження такої позиції щодо забезпечення власної національної безпеки та політичних закликів до світу без ядерної зброї може видатись непростим. Для того, щоб гасла до ядерного роззброєння знайшли підтримку серед інших держав членів G-7, Фуміо Кішіді варто окреслити реалістичний план дій, який не суперечитиме вимогам до національної безпеки. Водночас японський наголос на ядерному роззброєнні можна розглядати через призму внутрішньої політики, адже такі гасла, безумовно, спрямовані і на електорат «миролюбної» Японії.

Хірошімський саміт продемонстрував розуміння японської позиції з боку лідерів держав-членів G-7. Водночас прем'єр-міністр Кішіда зіткнувся із критикою вдома, зокрема з боку антиядерних активістів і лівих партій.⁶⁸ Щоправда, така критика зрештою виявилась нетривалою та не затьмарила успіху саміту.

Формування спільного підходу держав G-7 щодо КНР. Хоча кожна з держав «Великої сімки» так чи інакше висловлювала занепокоєння зростанням могутності Китаю, Японії

⁶⁵ “Japan sounds out oil refiners on buying Russian oil from Sakhalin-2 -sources.”

⁶⁶ “Kokka anzenhoshō senryaku” “Kokka bōei senryaku” “Bōeiryoku seibi keikaku” 「国家安全保障戦略」・「国家防衛戦略」・「防衛力整備計画」.

⁶⁷ Kokka anzenhoshō senryaku 国家安全保障戦略; Kokka bōei senryaku 国家防衛戦略, Bōeishō Jieitai 防衛省・自衛隊, <https://www.mod.go.jp/j/policy/agenda/guideline/strategy/pdf/strategy.pdf>.

⁶⁸ Наприклад, колишній мер міста Хірошіма, з якого родом Кішіда, розкритикував дії нинішнього прем'єра Японії. Ōtaki Tetsuaki 大滝哲彰, “Moto hiroshima shichō ‘Kishida shushō, hiroshima wo riyō suru na’ Kakuyokushiryoku iji ni ikidōri” 元広島市長「岸田首相、ヒロシマを利用するな」核抑止力維持に憤り, *Asahi Shimbun Digital* 朝日新聞 Digital, 21 травня 2023, <https://www.asahi.com/articles/ASR5P6F6KR5PPTIL00R.html>. Щодо критики Кішіди жертвами ядерних бомбардувань див., наприклад, “G7 samitto ‘Kitai uragirareta’ Hibakusha dantai, shitsubō to ikari” G7 サミット「期待裏切られた」被爆者団体、失望と怒り, *Tokyo Shimbun* 東京新聞, 21 травня 2023, <https://www.tokyo-np.co.jp/article/251436>.

було складно звести підхід G-7 до Китаю до спільного знаменника. У той час, коли Сполучені Штати розглядають Китай як «багатовимірну загрозу» та джерело викликів у Індо-Тихоокеанському регіоні⁶⁹, європейські держави не завжди готові зайняти антикитайську позицію. Підтримуючи американські та японські зусилля з економічної безпеки та експортного контролю та долучаючись до принципів «вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського простору», Європа водночас шукає «стратегічної автономії» від США та побоюється наслідків американського протекціонізму⁷⁰. Так, наприклад, варто зауважити високу залежність ЄС від китайського імпорту в сфері чистої енергетики⁷¹ (у той час, як Вашингтон ускладнює співробітництво). Заяви президента Франції Емманюеля Макрона щодо дистанціювання від американо-китайської конфронтації⁷² породжували побоювання щодо загострення протиріч. Політичні еліти Японії, хоча і вбачають в Китаї «безпрецедентний стратегічний виклик⁷³» і долучаються до посилення експортного контролю, можуть виявитися розділеними щодо подальшого послаблення економічних зв'язків із Пекіном⁷⁴. Тому для досягнення спільного підходу до Китаю Токіо знадобиться, по-перше, узгодити власну безпекову та економічну політику та, по-друге, привернути увагу до схожостей американського та європейського сприйняття Китаю.

Те, що на Хірошімському саміті державам G-7 вдалося висловити єдність у своїй позиції щодо «китайського питання» та Тайваню, є певним досягненням. Однак варто зауважити, що держави «Великої сімки» також заявили про готовність співпрацювати з КНР у вирішенні глобальних викликів та будувати конструктивні та стабільні відносини загалом. Можна припустити, що саме тому лідери G-7 вирішили не вказувати Китай як економічну загрозу у «Заяві про економічну стійкість і безпеку»⁷⁵ та зазначили у досить незвичайний спосіб у підсумковому комюніке, що їхні наміри не спрямовані нашкодити Піднебесній, а швидше мають на меті зниження ризиків та диверсифікацію ринків.⁷⁶

Узгодження внутрішньополітичних питань для підтримки іміджу передової демократичної держави. Незважаючи на демократичні цінності та розвиток, Японія не поспішає приєднуватися до норм, впроваджених іншими державами G-7. Це, зокрема,

⁶⁹ “National Defense Strategy,” U.S. Department of Defense, <https://www.defense.gov/National-Defense-Strategy/> (опубліковано 27 жовтня 2022).

⁷⁰ Tobias Gehrke, Majda Ruge, “A united front: How the US and the EU can move beyond trade tensions to counter China,” *European Council on Foreign Relations*, 20 грудня 2022, <https://ecfr.eu/article/a-united-front-how-the-us-and-the-eu-can-move-beyond-trade-tensions-to-counter-china/>; Gabriel Dominguez, “Does Macron's stance on Taiwan weaken G7 deterrence against China?,” *The Japan Times*, 11 квітня 2023, <https://www.japantimes.co.jp/news/2023/04/11/asia-pacific/politics-diplomacy-asia-pacific/france-emmanuel-macron-europe-china-g7/>.

⁷¹ Так, наприклад, ЄС залежить від китайського імпорту важливих для зеленої енергетики рідкоземельних металів на 98%, літію – на 97%, магнію – 93%. “Speech by President von der Leyen on EU-China relations to the Mercator Institute for China Studies and the European Policy Centre,” European Commission, 30 березня 2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/%20en/speech_23_2063.

⁷² “Macron says Europe should not follow U.S. or Chinese policy over Taiwan,” *Reuters*, 10 квітня 2023, <https://jp.reuters.com/article/china-taiwan-france-idAFKBN2W606I>.

⁷³ Kokka bōei senryaku 国家防衛戦略, p. 4.

⁷⁴ Jio Kamata, “The Paradox of China-Japan Relations,” *The Diplomat*, 22 вересня 2022, <https://thediplomat.com/2022/09/the-paradox-of-china-japan-relations/>.

⁷⁵ “G7 Leaders’ Statement on Economic Resilience and Economic Security.”

⁷⁶ “G7 Hiroshima Leaders’ Communiqué,” с. 35.

стосується легалізації партнерства для одностатевих пар та більш ефективного втілення заходів з декарбонізації економіки. Хоча енергетична безпека та боротьба зі зміною клімату є пріоритетними для Токіо напрямами діяльності в рамках «Великої сімки» та під час діалогу з Глобальним Півднем, японський уряд проявляє меншу готовність до прискорення декарбонізації в самій Японії.⁷⁷

Головування в G-7 також створює сприятливі умови для тиску японського громадянського суспільства на токійський уряд з метою ухвалення антидискримінаційного законодавства для захисту прав представників ЛГБТ+. Зокрема, йдеться про легалізацію партнерств для одностатевих пар в Японії, єдиній державі G-7, яка ще цього не зробила⁷⁸.

⁷⁷ Edward White, Kana Inagaki, Attracta Mooney, “G7 climate ministers challenge Japan’s energy strategy,” *Financial Times*, 13 квітня 2023, <https://www.ft.com/content/9288310b-0767-48b6-9bb5-9235b1d03aa4>.

⁷⁸ Mari Yamaguchi, “LGBTQ activists in Japan launch engagement group ahead of G7,” *AP News*, 22 березня 2023, <https://apnews.com/article/japan-lgbtq-g7-engagement-group-antidiscrimination-860831ca49c7f0aa0f67dc294f0df37e>.

Україна: Напрями співпраці

Зважаючи на вищезазначені пріоритети та дилеми, які матиме Японія під час головування у «Великій сімці», Україна має ряд можливостей для більш ефективної співпраці з G-7 загалом та Японією зокрема.

НАПРЯМИ СПІВПРАЦІ ЯПОНІЇ ТА УКРАЇНИ

Співпраця у сфері післявоєнної відбудови

Співробітництво у сфері ядерної безпеки

Ініціювання проєктів за участі країн, що розвиваються

Співробітництво у сфері безпеки, у тому числі кібербезпеки

1. *Співпраця з Японією у сфері післявоєнної відбудови.* Оскільки підтримка України, зокрема післявоєнна відбудова за українським планом, є пріоритетним напрямом для Японії, Київ має скористатися цією можливістю для просування власного бачення української реконструкції. Оскільки Токіо робить наголос на усвідомленні Україною власних потреб, Києву варто виробити чітке розуміння післявоєнного розвитку та розробити конкретні плани, консультуючись з міжнародними партнерами, зокрема Японією та G-7. Ключовим підґрунтям для післявоєнного співробітництва можуть стати традиційні для японсько-українських відносин інфраструктурні та гуманітарні проєкти, наприклад, у галузі зеленої енергетики, транспорту та охорони здоров'я. Окрім цього, Україні потрібно вчергове звернути увагу на проведення реформ для запобігання корупції та оновлення застарілого законодавства. Японія розглядає Україну як частину європейської спільноти в майбутньому та може виступити координатором механізмів, спрямованих на державне реформування, знову ж таки за умови, що Київ візьме ініціативу у свої руки.
2. *Співробітництво у сфері ядерної безпеки.* Російська агресія змусила багато країн задуматися, чи була задача ядерної зброї Україною стратегічно виваженим кроком. Японія, яка просуває ідеї ядерного роззброєння, з пересторогою сприймає такі настрої в міжнародній спільноті. Для Токіо важливо, щоб Україна врешті-решт стала зразком успішної держави, яка попри задачу ядерної зброї змогла вибороти для себе

мирне майбутнє та стати на шлях економічного розвитку. Тому Київ зацікавлений у підтримці антиядерних гасел прем'єр-міністра Кішиди та створенні мирного образу держави, яка дотримується ДНЯЗ. Окрім цього, Україна та Японія можуть співпрацювати у двосторонньому порядку та з G-7 над покращенням безпеки на атомних електростанціях в Україні, тим паче що українсько-японська співпраця у сфері ядерної безпеки триває вже не одне десятиліття (наприклад, Японія стала одним із ключових партнерів з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи).⁷⁹

3. *Ініціювання проєктів за участі країн, що розвиваються.* Оскільки Японія хоче якомога більше залучати країни Глобального Півдня до діалогу, зокрема, для розбудови проукраїнської коаліції, Київ може долучитися до японських ініціатив. Успішним прикладом такої співпраці є вищезгаданий проєкт розмінування між Японією, Камбоджею та Україною. Окрім практичних заходів, Україна може перейняти японські заклики до «вільного та відкритого міжнародного порядку», заснованого на верховенстві права замість демократичних гасел, які часто становлять політичну перешкоду для країн Глобального Півдня приєднатися до проукраїнського табору. Перед Україною стоїть завдання пояснити, чому країни, що розвиваються, повинні зменшити співпрацю з Росією. Для того, щоб успішно впоратися із цим завданням, потрібно не затьмарити проблеми Глобального Півдня, як це часто стається, а зуміти поєднати їх з боротьбою проти російської агресії. Для цього Україні може знадобитися міжнародна та дипломатична підтримка, яку може надати Японія.
4. *Співробітництво у сфері безпеки.* І Україна, і Японія намагаються наблизити себе до стандартів НАТО та зацікавлені в інтеграції в євроатлантичну систему безпеки. До того ж двостороннє співробітництво між обома державами у сфері безпеки лише почало набирати обертів в останні роки. Зважаючи на це, а також на безпосередній досвід ведення сучасної війни, якого немає в жодної із держав G-7, Київ може виступити «каталізатором» японської безпекової інтеграції до європейських безпекових механізмів. Поступове послаблення суворого контролю щодо експорту військового обладнання⁸⁰ дає підстави сподіватися, що обмін знаннями та досвідом може також сприяти подальшому зближенню Києва з Токіо з метою розвитку безпекової інфраструктури. Варто згадати і про напрям кібербезпеки – один із ключових аспектів співробітництва між Україною та Японією у сфері безпеки. Оскільки кібербезпекове співробітництво має менше юридичних перешкод для розвитку та з огляду на потужні українські ІТ-ресурси, Київ може скористатися можливістю для просування двосторонньої та багатосторонньої співпраці з кібербезпеки.

⁷⁹ Варто зауважити, що Японія вже активно надає допомогу з метою підтримки безпеки на АЕС України. З цією метою, наприклад, у травні 2022 року Японія пожертвувала МАГАТЕ 2 млн дол. США. Mari Yamaguchi, “Japan to donate \$2 million to IAEA for Ukraine nuke safety,” *AP News*, 19 травня 2022, <https://apnews.com/article/russia-ukraine-politics-science-tsunamis-44b44907a7196cc3c6382722073c968e>.

⁸⁰ Kazuki Uechi, “Japan to offer security funds to developing nations in need,” *The Asahi Shimbun*, 6 квітня 2023, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14879300>.

INTERNATIONAL
RENAISSANCE
FOUNDATION

info@prismua.org

<http://prismua.org/en/>

[/PrismUA](#)